

KOMENTARZ

USA i Rosja wznawiają dialog o stabilności strategicznej

Artur Kacprzyk

28 lipca br. delegacje Stanów Zjednoczonych i Rosji, na czele z wiceministrami spraw zagranicznych, odbyły w Genewie rozmowy na temat stabilności strategicznej, pierwsze od października 2020 r. i objęcia urzędu prezydenta przez Joe Bidena. Obie strony pozytywnie oceniły spotkanie i chcą kontynuować dialog, ale istotnie różnią się co do priorytetów przyszłych negocjacji. Na ich możliwy zakres powinny wskazać tematy prac grup roboczych, które mają zostać uzgodnione na kolejnym spotkaniu planowanym na koniec września br.

Czego dotyczą rozmowy amerykańsko-rosyjskie i jaka jest ich geneza?

Spotkanie było bezpośrednim wynikiem [szczytu w Genewie](#) w czerwcu br., kiedy prezydenci USA i Rosji zobowiązali się do wznowienia dialogu na temat środków ograniczenia zbrojeń i ryzyka wybuchu konfliktu. Takie rozmowy są prowadzone przez USA z ZSRR/Rosją od końca lat 60. XX w. Stabilność strategiczna była z reguły definiowana jako sytuacja, w której żadne z tych państw nie ma przesłanek do dokonania ataku jądrowego na drugie, ponieważ nie będzie w stanie zniszczyć wszystkich sił jądrowych wroga i uniknąć dewastującego odwetu. Głównym instrumentem realizacji tego celu były kolejne traktaty o kontroli zbrojeń jądrowych, w tym obowiązujący do 2026 r. [układ Nowy START \(NST\)](#) z 2010 r. o redukcji sił strategicznych, czyli zdolnych do przenoszenia broni jądrowej na odległości międzykontynentalne. Wypracowanie kolejnego porozumienia będzie głównym celem obecnych rozmów, przy czym USA i Rosja chcą też uregulowania rodzajów uzbrojenia nieobjętych NST.

Jakie są priorytety USA?

USA chcą ograniczenia liczebności wszystkich rodzajów rosyjskiej broni jądrowej. Oprócz sił strategicznych podlegających układowi NST (bombowców, pocisków balistycznych), arsenał rosyjski obejmuje też nowe rodzaje

systemów międzykontynentalnych (napędzane nuklearnie [pociski manewrujące](#) i [drony podwodne](#)), duży i wciąż powiększający się arsenał niestrategicznej broni jądrowej zdolnej do rażenia amerykańskich sojuszników i wojsk w Europie i Azji (m.in. pociski [Iskander](#)) oraz głowice w rezerwie. Takie cele [stawiała już](#) administracja Donalda Trumpa. Biden będzie natomiast bardziej skłonny do poszukiwania kompromisu z Rosją, na co wskazują jego wypowiedzi zarówno o znaczeniu kontroli zbrojeń dla zapobiegania przypadkowym konfliktom, jak i o chęci ograniczenia wydatków na broń jądrową. Przedłużył już bezwarunkowo układ NST o 5 lat, podczas gdy Trump uzależniał prolongatę (na krótszy okres) od dodatkowych ustępstw Rosji.

Czego chce Rosja?

[Rosja](#) stoi na stanowisku, że kolejne porozumienia powinny uwzględniać nie tylko broń strategiczną, ale i inne systemy USA, które jej zdaniem mogą posłużyć do osłabienia jej potencjału odwetowego: [obronę przeciwrakietową](#) (w tym hipotetyczną możliwość umieszczenia jej elementów w kosmosie), pociski konwencjonalne dalekiego zasięgu (w tym [hipersoniczne](#)) czy zdolności cyberofensywne. Rosyjska definicja broni, która może być użyta w „pierwszym, rozbrajającym uderzeniu”, obejmuje też amerykańskie bomby jądrowe rozlokowane w Europie. Rosja może starać się ponadto uzależnić postępy rozmów

KOMENTARZ PISM

od akceptacji przez USA jej propozycji [moratorium](#) na rozmieszczanie (najpierw w Europie a później w Azji) wystrzeliwanych z lądu pocisków średniego zasięgu (500–5500 km), uprzednio zakazanych przez już niefunkcjonujący traktat [INF](#). USA wystąpiły z niego w 2019 r., twierdząc, że Rosja złamała go, opracowując i wprowadzając do służby pocisk manewrujący 9M729.

Jakie są perspektywy rozmów?

Osiągnięcie kompromisu będzie trudne, zwłaszcza w kwestiach innych niż broń strategiczna. Rosja od lat jest niechętna rozmowom na temat jej arsenału niestrategicznego i uzależnia ich rozpoczęcie od wycofania przez USA [bomb nuklearnych](#) z Europy. USA mogą próbować uzyskać koncesje ws. broni niestrategicznej, wiążąc je ze zgodą na utrzymanie limitów dla sił strategicznych, ale jest wysoce niepewne, czy byłoby to skuteczne. Pole działania Bidena w kwestii ustępstw traktatowych będzie zaś ograniczał opór w Kongresie, zwłaszcza ws. [obrony przeciwrakietowej](#), której zadaniem jest przeciwdziałanie zagrożeniom innym od dużych ataków międzykontynentalnych ze strony Rosji. Niejasne są zamiary nowej administracji USA co do [lądowych pocisków](#)

[średniego zasięgu](#). Kontynuuje ona prace nad takimi systemami konwencjonalnymi i nie przystała na rosyjską propozycję moratorium, ale i nie sprecyzowała, czy planuje rozmieszczenie tych pocisków w Azji i/lub Europie.

Jakie kwestie będą szczególnie ważne dla Polski?

W interesie Polski byłoby weryfikowalne ograniczenie arsenału rosyjskiej niestrategicznej broni jądrowej, co będzie jednak ogromnym wyzwaniem dla USA. Jest skrajnie nieprawdopodobne, aby Rosja zgodziła się na redukcję tego potencjału na tyle głęboką, by uzasadniała wycofanie z Europy wielokrotnie mniejszych niestrategicznych sił amerykańskich. Najważniejsze dla Polski będzie zatem, by ustalenia USA i Rosji nie przełożyły się na osłabienie potencjału odstraszania i obrony NATO. Ważne jest też, by prowadzony przez Sojusz przegląd środków odpowiedzi na wzrost rosyjskiego zagrożenia raketowego objął ocenę użyteczności pocisków średniego zasięgu w Europie, a USA uwzględniły ją podczas rozmów z Rosją. Nie można ponadto wykluczyć, że USA zdecydują się na ograniczenie rodzajów pocisków przechwytyjących obecnych w [bazie obrony przeciwrakietowej w Redzikowie](#) i/lub zwrócą się do Polski o umożliwienie jej inspekcji przez Rosję.